

Sprawozdanie

27 marca 2019 r. w Bibliotece Pedagogicznej w Toruniu odbyła się czwarta już konferencja z cyklu „Licencja na czytanie”. Tak jak i poprzednie adresowana była do nauczycieli i bibliotekarzy i służyć miała promocji czytelnictwa. Tym razem nosiła tytuł *Komiks? Obecny!* Organizatorzy, zapraszając prelegentów, postawili sobie za cel przekonanie uczestników, że komiks to ważny element kultury popularnej, forma przekazu istotnych treści oraz skuteczne narzędzie edukacji.

Na wstępie Dyrektor Biblioteki Dorota Komendzińska powitała obecnych na sali gości, dziesięcioro prelegentów, a także licznie zgromadzonych uczestników konferencji.

Podkreśliła, że prelegenci bezinteresownie poświęcili swój czas, by podzielić się ze słuchaczami swoją wiedzą i doświadczeniami.

Podziękowała także za bezpłatne użyczenie plansz wystawy „Historia Polski według komiksu” jej autorowi Wojciechowi Łowickiemu, dyrektorowi toruńskiego Festiwalu Kultury Popularnej Dwutakt.

Kolejne podziękowania skierowała do kilkudziesięciu wydawców komiksów, którzy pozytywnie odpowiedzieli na skierowaną do nich prośbę i przesłali w darze wydane przez siebie publikacje. Tą drogą Biblioteka pozyskała ok. 700 egzemplarzy komiksów (ponad dziewięćdziesiąt tytułów). Kilkadziesiąt z nich zasililo zbiory Biblioteki, zaś pozostałymi zostali obdarowani wszyscy prelegenci, uczestnicy i goście konferencji.

Dyrektor Komendzińska zwróciła także uwagę zebranych na ulotkę dołączoną do programu konferencji, zawierającą informacje o znajdujących się na stronie internetowej naszej Biblioteki zestawieniach bibliograficznych, będących swego rodzaju materiałami konferencyjnymi.

Pierwszy z referatów – *Historia komiksu na świecie i w Polsce* – wygłosił dr hab. **Arkadiusz Wagner z Instytutu Informacji Naukowej i Bibliologii UMK w Toruniu.**

Prelegent mówił o pierwowzorach komiksów z XV wieku – blockbuchach i komiksach żyjącego na przełomie XIX i XX wieku, a uważanego za praojca komiksu Wilhelma Buscha. Omówił krótko amerykańskie komiksy awanturnicze i te prezentujące historie superbohaterów z lat 30-tych XX wieku. Podkreślił bogactwo rynku wydawniczego komiksów we Francji. Następnie omówił początki komiksu polskiego i jego „jedynie słuszne” treści epoki stalinowskiej. Prelegent przypomniał także (wciąż czytana) serię komiksów z kapitanem Żbikiem i jej zawołaną funkcję propagandową. Wspomniał także o czasopiśmie „Relax”, zawierającym nielegalne przedruki komiksów zachodnich. Na koniec zauważył, że współczesny polski komiks to głównie komiks historyczny.

Kolejny wykład pt. *Walory dydaktyczne komiksu* wygłosił dr Michał Traczyk – kierownik Pracowni Komiksu w ramach Oddziału Zbiorów Specjalnych Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu.

Prelegent mówił o tym, że komiks w Polsce ciągle jeszcze nie cieszy się uznaniem, a ukazujące się tytuły stanowią zaledwie ok. 3% rynku wydawniczego. Zauważył, że rodzimy rynek komiksu dopiero od kilku lat wzbudza zainteresowanie bibliotekarzy i nauczycieli. Przyczyny takiego stanu rzeczy to wg p. Michała Traczyka niekorzystnie dla komiksu wypadające porównania z literaturą i malarstwem, których sens poddał w wątpliwość. Inną przyczyną lekceważenia komiksu może być sama jego nazwa (*komiks* czyli coś śmiesznego, komicznego) i banalność treści. Zaliczanie komiksu do kultury masowej także mu nie służy. Oskarżany jest o wulgarny język i negatywny wpływ na młodzież i pomijany w badaniach czytelniczych – jedyne takie badanie przeprowadzone w Polsce w 1997 roku dało mało odkrywcze wnioski i nie potwierdziło tezy o ogłupiającej funkcji komiksu. Dla porównania

Michał Traczyk przedstawił sytuację komiksu we Francji, uważanej za komiksowe królestwo, gdzie traktowany jest jako dziewiąta sztuka. Na koniec prelegent podkreślił, że część wad komiksu (prosty przekaz oraz wyraźny podział na pozytywnych i negatywnych bohaterów) można traktować jako jego atuty.

Tworzenie komiksów historycznych to tytuł wystąpienia Elżbiety Olczak – kierownika Działu Edukacyjnego Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, redaktorki serii komiksów historycznych wydanych przez Muzeum.

Na wstępie prelegentka-historyczka zaznaczyła, że lektura komiksu historycznego adresowanego do dzieci to świetny sposób na poznanie historii. Podkreśliła, że Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku oprócz gromadzenia i ochrony eksponatów stawia sobie za cel także przekazywanie wiedzy historycznej. Bohaterami czterech wydanych przez Muzeum komiksów są muzealne eksponaty i związane z nimi osoby. Komiksy te prezentują autentyczne, wiernie oddane historii zaopatrzone w komentarze historyczne i mogą stanowić wiarygodne źródło informacji. Prelegentka omówiła poszczególne etapy tworzenia komiksu. Podkreśliła rolę współpracy grafika i historyka oraz wagę, jaką twórcy tego typu komiksów przywiązują do zachowania wierności historycznej i dbałości o szczegóły.

Czwarte z wystąpień to „Krótkie historie o życiu” jako przykład wykorzystania komiksu do przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wystąpienie to przygotowali Katarzyna Hejko i Wojmir Strzałkowski, pracownicy Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sopocie.

Tym razem słuchacze konferencji mogli przekonać się, że współczesne komiksy ukazują również poważne problemy społeczne. Zaprezentowano komiks-informator w służbie kampanii społecznej dotyczącej przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Na początku prelegenci poinformowali zebranych o zadaniach i podstawach prawnych działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sopocie.

Mówili o samym pomysśle komiksu-informatora i jego scenariuszu bazującym na autentycznych historiach. Komiks MOPS w Sopocie mówi o przemocy ekonomicznej, braku zaufania, zazdrości i przemocy wobec dziecka. Prelegenci podzielili się także ze słuchaczami refleksjami z prowadzonych z młodzieżą warsztatów. Na koniec mówili też o swoich kolejnych zawodowych planach komiksowych.

Z kolei nauczycielki Jolanta Drzycimska-Kola (nauczyciel przyrody, geografii i informatyki) i Małgorzata Orlikowska (nauczyciel języka polskiego) ze Szkoły Podstawowej nr 2 Toruniu przekonywały, że „Komiks jest dobry na wszystko”. O sposobach wykorzystywania komiksu w szkole.

Na wstępie nauczycielki zaznaczyły, że dzieci znają komiksy i mają swoich ulubionych bohaterów, mogą więc bazować w szkole na tej wiedzy. Na lekcjach uczniowie uczą się tworzyć komiksy rysując je na papierze lub też wykorzystując aplikację Toondoo czy Power Point. Najbardziej udane papierowe komiksy eksponowane są w szkolnych gablotach. Uczniowie tworzą komiksy m.in. w trakcie omawiania mitologii greckiej, przekształcania w komiks poznanych tekstów literackich, tworząc komiks-notatkę czy ćwicząc pisanie opowiadania z dialogiem. Nauczycielki wykorzystują komiks także do rozwijania myślenia kreatywnego (dokończenie niedopowiedzianej historii poprzez stworzenie komiksu) i w trakcie realizacji projektów. W swoim wystąpieniu prelegentki udowodniły, że komiks może być skutecznym narzędziem nauczania różnorodnych treści.

Kolejne wystąpienie zaprezentował Marcin Żynda z Biblioteki Pedagogicznej im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu. Nosilo ono tytuł „Bibliostory – edukacyjne

historie komiksowe”, czyli komiks jako narzędzie wspomagające rozwój umiejętności informacyjnych i medialnych dzieci i młodzieży.

Prelegent omówił 24 komiksy zawarte w publikacji „Bibliostor”, a także udostępnione na wolnej licencji w Internecie, wydanej przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu. Wszystkie te komiksy są adresowane do dzieci w wieku 9-16 lat. Twórcy komiksowych opowieści postawili sobie za cel rozwijanie kompetencji informacyjnych i medialnych młodych ludzi. Każdy komiks jest związany z utrwalaniem określonej umiejętności. Niektóre z nich to: sprawne wyszukiwanie informacji w bazach danych i bibliotekach cyfrowych, ich krytyczna ocena, przetwarzanie, prezentowanie oraz efektywne wykorzystanie. Komiksy zawierają także informacje dotyczące korzystania z usług biblioteki, takich jak efektywne wyszukiwanie książek w katalogu bibliotecznym czy dokonywanie wypożyczeń międzybibliotecznych. W trakcie tego wystąpienia słuchacze mogli przekonać się, że komiks może pomóc wyposażyć młodych ludzi w niektóre z niezbędnych współcześnie kompetencji.

Ewa Stanek-Zaremba z Księgarni Kafka i spółka zaprezentowała wybraną ofertę Wydawnictwa Kultura Gniewu jako przykład popularności ambitnych komiksów dla wymagających czytelników.

Wydawnictwo *Kultura Gniewu* publikuje, przeznaczone dla dzieci i dorosłych, piękne komiksy z całego świata.

Ewa Stanek-Zaremba zaprezentowała adresowaną do dzieci serię Krótkie Gatki, w ramach której ukazała się m.in. czterotomowa „Bajka na końcu świata” Marcina Podolca oraz *Łauma* Karola Kalinowskiego, *Wielki zły lis* – Benjamina Rennera i *Wyprawa Shackletona* – Williama Grilla. Wspomniała także o kilku komiksowych tytułach dla dorosłych. Wszystkie omówione publikacje wskazała jako wartościowe i piękne pod względem graficznym.

Ostatnie z wystąpień nosiło tytuł Kiedy jestem Hulkiem. O tym, jak wykorzystać postacie superbohaterów do rozmowy z dziećmi i młodzieżą o ważnych sprawach. Zaprezentował je psycholog, a jednocześnie miłośnik i badacz komiksu – Michał Siromski.

Tym razem uczestnicy konferencji mogli przekonać się, że komiks może być także narzędziem w pracy psychologa.

Prelegent wskazał, w jaki sposób konkretne postacie i wątki komiksowe można wykorzystać w czasie rozmów terapeutycznych i wychowawczych z dziećmi i młodzieżą. Rozmowy takie dotyczyć mogą m.in. radzenia sobie z gniewem i słabościami, wychodzenia z traumatycznych przeżyć, nietolerancji i przemocy wobec odmienności, niepełnosprawności czy odpowiedzialności za swoje postępowanie.

Postać Batmana (superbohatera żyjącego z traumatycznym wspomnieniem tragicznej śmierci swoich rodziców) można wykorzystać rozmawiając o podobnie traumatycznych przeżyciach. Postać „człowieka-nietoperza” może pomóc przepracować traumę, żal i gniew i przekształcić je w pomoc innym (mechanizm sublimacji). Jak zauważył p. Siromski, Batmana czyni superbohaterem (przy braku supermocy) jego samodyscyplina. Ten argument także może zostać wykorzystany w pracy z młodym człowiekiem.

Superman to komiksowy bohater prawie pozbawiony słabych stron (jest jednak wrażliwy na działanie kryptonitu). Tę postać można wykorzystać w czasie rozmów o słabościach i samej świadomości ich posiadania.

Kobieta-superbohater z kart komiksów to Wonder Woman. Tę postać można przywołać np. rozmawiając o rolach społecznych i zaakcentować odmienne (ale skuteczne) metody, jakimi się posługuje. Komiksowy Hulk to personifikacja gniewu. Jego postać może towarzyszyć rozmowom z dziećmi na temat emocji i umiejętności ich nazywania.

Spider-Man z kolei uczy, że z „wielką mocą wiąże się wielka odpowiedzialność”.

Relację z konferencji nadała Telewizja Kablowa Toruń <http://www.toruntv.pl/movie/show?id=18313>, zaś wywiady z przedstawicielami gospodarzy i gości przeprowadzili dziennikarze Radia PiK.

W konferencji uczestniczyło ponad 60 osób. W większości byli to nauczyciele i bibliotekarze.

Piękną oprawę spotkania stanowiła wystawa „Historia Polski według komiksu”, autorstwa Wojciecha Łowickiego, dyrektora toruńskiego Festiwalu Kultury Popularnej Dwutakt.

Konferencję patronatem medialnym objął serwis Elektroniczna Biblioteka Pedagogiczna SBP.

„Licencja na czytanie IV” została oceniona za pomocą elektronicznej anonimowej ankiety rozesłanej do uczestników. Średnia ocena konferencji (w pięciostopniowej skali) to 4,5.